

lesere eller utgjør «signalsaker» for de enkelte medienes profil – som påkaller journalistisk oppmerksomhet. Hvis verken journalister eller journalistforskere er interessert i den globale oppvarmingen når flommene øker på Østlandet, er de for lite interessert i sakens natur. Men for forfatterne av *Nyhetsverdier* var det altså innsiden av redaksjonene som var saken, og her skriver de mye verdifullt og viktig om virkeligheten innenfor redaksjonslokalene. Og det skriver jeg altså uten anførselstegn.

Andreas Ytterstad, førsteamanuensis,
Institutt for journalistikk og mediefag, Høgskolen i Oslo og Akershus
E-post: Andreas.Ytterstad@hioa.no

Referanser:

- Brurås, S. 1955-, & Olsen, G. R. (2012). *Nyhetsvurderinger*. Kristiansand: IJ-forl.
- Eide, M. (2011). *Hva er journalistikk*. Oslo: Universitetsforl.
- Oltedal, A. (2012). *Vesentleg og viktig?: om profesjonsverdier i journalistkvardagen*. Kristiansand: IJ-forl.
- Oltedal, A., & Ytterstad, A. (2012). Journalistrollen og etikk. Om spenninger i forståelsen av journalistrollen. In K. S. 1968- Orgeret (Ed.), *Norske medier – journalistikk, politikk og kultur*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforl.
- Schultz, I. (2006). *Bag om nyhedskriterierne: en etnografisk feltanalyse af nyhedsværdier i journalistisk praksis*. Afdeling for Journalistik, Roskilde Universitetscenter.
- Ytterstad, A. (2011). Klimakrisen utfordrer objektivitetsidealet i norsk journalistikk. *Norsk medietidsskrift*, 18(4), 323–340.
- Ytterstad, A. (2012). *Norwegian Climate Change Policy in the Media: Between Hegemony and Good Sense* (phd dissertation). Oslo University.
- Østlyngen, T., & Øvrebø, T. (1999). *Journalistikk: metode og fag*. Oslo: Ad notam Gyldendal.

Noter:

- 1 Duck-testen er et eget begrep på wikipedia, se http://en.wikipedia.org/wiki/Duck_test

Kampen om Norges siste partiavis

Ivar Andenæs
Gud hjelpe oss! Om makt og medier i Halden
Kolofon forlag, 2011

Journalist og medieforsker Ivar Andenæs ga i fjor ut boka «Gud hjelpe oss! Om makt og medier i Halden.» Boka presenterer hovedtrekkene i historien til Halden Arbeiderblad – avisen som til det siste nektet å gå inn i A-pressekonsernet, og som ifølge forfatteren var landets siste partiavis. Men Andenæs forteller også historien om en

særpreget lokalpolitisk kultur, hvor «en klikk med koryfeer fra Arbeiderpartiet og fagbevegelsen» kontrollerte mye av den kommunale virksomheten (s. 16). Haldens politiske historie, med innslag av både maktmisbruk og korrupsjonslignende tilstander, veves tett sammen med Halden Arbeiderblads historie, i en framstilling som får leseren til å heve øyenbrynene mer enn én gang – for å si det forsiktig.

Andenæs' bok er utgitt på Kolofon forlag. Det er en enkel bokutgivelse uten smussomslag eller illustrasjoner, men ettersom den er trådheftet og har trykt og foliert helbind gir den likevel et solid inntrykk. De 169 sidene avsluttes med en oversikt over skriftlige og muntlige kilder. Et noteapparat hadde selvsagt vært et pluss for den som ønsker å gå forfatterens kildebruk enda nærmere etter i sømmene, men noe av behovet oppveies av at det refereres til mange av kildene i den løpende teksten. Boka er i all hovedsak kronologisk oppbygd. Den inneholder 15 kapitler som vekselvis tar for seg temaer fra Halden Arbeiderblads historie og Haldens politiske historie. Hovedtyngden er lagt på de siste tiårene, selv om vi også får viktig bakgrunns historie gjennom de innledende kapitlene.

Haldens industrielle utvikling, på 1900-tallet konsentrert rundt hjørnesteinsbedriften Saugbrugsforeningen, førte til at den borgerlig styrte handels- og sjøfartsbyen gradvis kom under arbeiderpartistyre. De lokale fagforeningene fikk stor innflytelse, og hensynet til byens største arbeidsgiver har alltid veid tungt i de kommunale beslutningsprosessene. I 1929 var den lokale arbeiderbevegelsen blitt sterk nok til å etablere sin egen avis. Beskrivelsen av dragkamper om avisetableringen med Arbeiderpartiet sentralt og med eksisterende arbeideraviser i andre Østfold-byer gir et interessant innblikk i arbeiderpressens historie.

Aksel Zachariassen ble ansatt som Halden Arbeiderblads første redaktør, og selv om han bare satt i redaktørstolen i ett år, bruker Andenæs bokas lengste kapittel på Zachariassen og hans redaktørperiode. Til forskjell fra mange av de redaktørene som fulgte etter, nølte ikke Zachariassen med å gå i strupen på «kapitalistinnretningen» Saugbrugsforeningens utnyttelse av arbeiderne i Halden. Men det kan se ut til at tradisjonen med å holde kommunalpolitiske stridstemaer utenfor spaltene så lenge Arbeiderpartiet var i posisjon, ble etablert allerede under den første redaktøren. Andenæs dokumenterer at denne tradisjonen ble opprettholdt i et par tiår etter at partipressen for øvrig var avvirket her i landet.

Da den andre verdenskrig kom til Norge, var Johannes Stubberud redaktør av Halden Arbeiderblad. Som de øvrige norske avisredaktørene måtte han følge NS' pålegg om hvilke nyheter som skulle trykkes, men han utfordret makthaverne på lederplass. I februar 1941 ble avisen stanset, og kort tid etter ble Stubberud arrestert. Han vendte aldri tilbake fra fangenskap i Tyskland. Til tross for at avisen ikke utkom de siste krigsårene, kom den seg fort på beina igjen, og i 1947 var den blitt Haldens største. Fortsatt var lokalpolitikken «forunderlig fraværende» (s. 47), som Andenæs skriver, og dette gjaldt også etter at de borgerlige konkurrentene forsvant og Halden Arbeiderblad fra 1975 var blitt byens eneste avis.

Etableringen av A-pressekonsernet i 1989 skulle innlede en 20-årsperiode preget av intense stridigheter om eierskap, annonsesamkjøring og avistrykking i

Halden. Halden Arbeiderblad var en solid nr. 1-avis med eget trykkeri, og med en lokal eierdominans som sørget for at avisen ble stående utenfor da A-pressekonsernet ble til, med LO-kongressen som fødselshjelper. De lokale eierne sørget også for å videreføre en formålsparagraf som sa at avisen skulle være « Organ for Det norske Arbeiderparti », mens alle de andre arbeideravisene valgte en vagere formulering om å bygge på arbeiderbevegelsens verdigrunnlag.

Fra midten av 1990-årene ble rollen som partiavis spesielt tydelig. I 1995 kom de borgerlige partiene til makten i Halden – for første gang på 72 år! Lokalpolitikken var blitt oversett i flere tiår, men nå ble hendelsene i bystyre og formannskap gjenstand for fullt flomlys, som Andenæs skriver (s. 70). I et interessant og oppsiktsvekkende kapittel beskriver forfatteren noen turbulente og konfliktfylte år i Halden-politikken, med Halden Arbeiderblad som en viktig bidragsyter når det gjaldt å holde konfliktnivået høyt.

Like interessante er kapitlene som omhandler forholdet mellom Halden Arbeiderblad og A-pressen. Halden Arbeiderblad ble stående utenfor konsernet – ikke minst fordi A-pressen ønsket å flytte trykkingen til Sarpsborg og legge ned avistrykkeriet i Halden. Situasjonen ble ytterligere tilspisset da Halden Arbeiderblad gikk ut av A-pressens annonsesamkjøring i Østfold og inn i annonsesamkjøringen til Orkla Media. A-pressens hovedkonkurrent ga Halden Arbeiderblad 15 millioner kroner i året så lenge avtalen gjaldt, og bortfallet av Halden Arbeiderblad i annonsesamkjøringen skal ha kostet A-pressen minst like mye per år. A-presse-sjef Alf Hildrum forsøkte stadig å få kjøpt aksjeposter av lokale aksjonærer, men styret sto på sin rett til å fordele aksjer som var til salgs til andre lokale eiere. Striden endte etter hvert i retten, og etter flere år gikk A-pressen på et tap i Høyesterett i 2008.

Avisopplaget gikk nedover og økonomien i avisen var anstrengt. Ny redaktør og ny direktør satte i gang nedskjæringer, og de var også villige til å kvitte seg med trykkpressa, som var blitt en økonomisk belastning. Da styret så vedtok å legge ned trykkeriet, grep de lokale eierne inn. Styret ble kastet, vedtaket om trykkeriet ble omgjort, og det nye styret bestemte seg også for å kvitte seg med redaktøren og direktøren. Oppgjøret vakte betydelig oppsikt, og det endte til slutt med nye styreutskiftninger og gjeninnsettelse av redaktøren og direktøren. Sommeren 2010 var også stridighetene mellom A-pressen og de lokale eierne over, og A-pressen ble eneeier i Halden Arbeiderblad.

Ivar Andenæs ga en smakebit på historien om Halden Arbeiderblad i Pressehistorisk tidsskrift nr. 14/2010, og har med denne boka utvidet både framstillingen og perspektivene. Partipressens historie i Norge er grundig beskrevet både i firebindsverket om norsk presses historie utgitt i 2010 og i andre forskningsbidrag. Andenæs bringer likevel mye nytt. Han har tatt for seg den lokale partipressehistorien, og han viser hvordan Halden Arbeiderblad var «en integrert del av partiet og makten i Halden» (s. 21), så å si fra avisen ble etablert i 1929 til A-pressen ble eneeier i 2010. Dette er også historien om unntaket – om den eneste avisen som fortsatt ønsket å være partiavis etter at alle andre hadde revet seg løs, og om en av de

få avisene hvor eierne betraktet avistrykkeriet som en viktig lokal arbeidsplass og derfor nølte i det lengste med å følge den nasjonale trenden og legge det ned.

Med referanse til Marx trekker Andenæs inn trykkpressa som en mulig kjerne i forklaringen på hvorfor partipressen overlevde i Halden, etter at den var avviklet i resten av landet. Avispressa bandt avis, parti og fagbevegelse i Halden sammen. Når verdien av den i 2009 ble skrevet ned til null «raknet hele byggverket» (s. 164). Men det er vel også mulig å tenke seg andre forklaringer? Den særegne lokalpolitiske kulturen og den tette sammenvevningen mellom avisen og den lokale arbeiderbevegelsen peker i retning av at de lokale eierne ønsket å opprettholde et lojalt talerør – kanskje særlig etter at Arbeiderpartiet måtte gi fra seg makten i kommunen. Kanskje er eierforholdene viktigere enn produksjonsforholdene i jakten på en forklaring? Hvis noe skal etterlyses i Andenæs' interessante og svært leseverdige bidrag til partipressens historie i Norge, måtte det kanskje være en noe fyldigere avsluttende drøfting av årsakene til at partipressen levde så mye lenger i Halden enn i andre norske byer.

Tor Are Johansen, historiker og arkivar
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek
E-post: tor.are.johansen@arbark.no

Redaksjonell kvalitet i industrielt perspektiv

Ragnhild Kr. Olsen
Redaksjonell kvalitet. Kvalitetssikring, evaluering og måling av journalistikk
IJ Forlaget/Høyskoleforlaget/Cappelen-Damm, 2012

Boka *Redaksjonell kvalitet. Kvalitetssikring, evaluering og måling av journalistikk* fyller ei ledig nisje i medielitteraturen. Nisja burde nok hatt med orda prosess og leiing i namneskiltet, for dette er ei bok som handlar om kvalitetsprosessar som ein del av redaksjonell leiing. Dette er i liten grad ei bok som gir normative svar på kva som er god redaksjonell eller journalistisk kvalitet og tek derfor heller ikkje djuptgåande diskusjonar som om undersøskande journalistikk skal reknast som eit kvalitetstrekk, eller kva slags samanhengar det er mellom kompetanse, ressursar og redaksjonell kvalitet.

Forfattar Ragnhild Kr. Olsen har i fleire år arbeidd med kvalitetsbegrepet i norsk journalistikk: Først ved Institutt for Journalistikk, deretter som lærar og forskar på BI og no i si stilling som analysesjef i Edda Media. Ho er såleis blant dei best erfarne i Noreg på desse spørsmåla. Ho skriv med engasjement og vilje og formidlar mange relevante døme, så dette er ei interessant og leseverdige bok.

Bokas hovudærend vert presentert i dei seks kapitla under overskrifta «Kvalitetsarbeid i praksis». Det teoretiske grunnlaget hentar boka frå kvalitetsleiing som her blir tilpassa redaksjonelt arbeid. Kvalitetsleiing kan ha ulike betydningar, men